
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2008 (год. XVII), ISSN 0861-7902

НОВО ОНОМАСТИЧНО ПРОУЧВАНЕ

Л. Селимски. Фамилни имена в Северозападна България. Влашки елемент. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 2006, 183 стр.

В монографията *Фамилни имена в Северозападна България. Влашки елемент* Л. Селимски анализира по фонетичен състав, етимологичен произход и словообразователен строеж антропонимите с влашки семантичен или структурен компонент.

Повечето от разгледаните в работата фамилни имена (ФИ) и прозвища са получили ономастични решения в други трудове: *Местните названия от Ломско* (1951) от Ив. Дуриданов; *Речник на личните и фамилните имена у българите* (1969) от Ст. Илчев; *Честотно-етимологичен речник на личните имена в съвременната българска антропонимия* (1995) от Н. Ковачев и др. Тези решения не задоволяват автора и той, използвайки многоброен илюстративен материал от широк кръг от източници, с помощта на сравнително-историческия метод предлага на читателя алтернативни тълкувания на ФИ, които са включени в българската антропонимична система.

Изследването се състои от *Увод* (с. 9-20); *Формален и семантичен анализ* (с. 23-70); *Етимологичен речник на фамилните имена* (с. 73-168); *списък на използваната литература* и *две резюмета* – на полски и на английски език.

Уводът включва 3 относително самостоятелни раздела. В първия е направен обзор на изследвания върху българо-румънското взаимодействие в областта на личните имена (ЛИ). Разгледани са трудовете на наши и чужди учени като Ст. Младенов, Ив. Дуриданов, Св. Иванчев, М. Младенов, Н. Ковачев, Т. Балкански, Г. Вайганд, Д. Гамулеску и др. Във втория раздел се дават кратки статистически данни за „власите” и се прави приемлива класификация на групите население в България, които говорят някои от източнороманските диалекти. Л. Селимски дефинира три големи групи, използващи влашки диалект на територията на

Република България – власи, арумъни и влашки цигани. Групирането по този начин тук е работещо и помага при по-нататъшния анализ в монографията. В третия раздел на увода се уточняват предметът, задачите, целите, източниците и методиката на изследването. Авторът съсредоточава вниманието си върху "...онези антропонимични единици, които досега не са били подлагани на анализ откъм произход, или, макар и да са били разглеждани, **не са получили задоволително** (подч. на Л. С.) обяснение" (с. 17). Основната научна задача е да се анализират подробно ФИ и прозвища, за да определи принадлежността или непринадлежността им към влашкия елемент в българската антропонимия. Източниците, които Л. Селимски ползва, са *Речникът* на Илчев, *Базата данни от компютърен архив-картотека на фамилните имена на българите през XX в.* (в Центъра за българска ономастика „Проф. Н. Ковачев“ при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“), *телефонни указатели и избирателни списъци* от изследваните райони и *краеведска литература*.

Първата част *Формален и семантичен анализ*, която е и теоретичната основа на монографията, е съставена от три глави. В първата – *Фамилни имена от лични имена*, са анализирани онези антропоними, които според автора притежават някакви румънски черти в състава си. Обособени са две големи групи: 1) ФИ с румънска етимологична база: *Албеев, Букорин, Кречев* и т.н.; 2) ФИ, които са резултат от румънски словообразователни модели: *Брънзалов, Корицов* и т.н. (резултат от ротагизъм); *Меицов, Опришоров, Тануйков, Ангелуцов* и т.н. (образувани от ЛИ с рум. словообразователни морфемии в състава). В началото на тази глава авторът отделя място и за критичен поглед върху използваните досега модели при мотивация на ФИ. Според него стремежът да се изведат ФИ, използвани в България, от нарицателни или ЛИ, но във всички случаи български, е неправилен и води до реконструкцията на несъществуващи и недокументирани ЛИ или диалектни думи. Основната критика е насочена към група от 48 ФИ в *Речника* на Илчев. Благодарение на нови факти, които Л. Селимски умело използва, тези 48 ФИ вече са отнесени към влашкия компонент в българската антропонимия.

Втората глава обхваща ФИ от прозвища, свързани с влашка лексикална база. Тук попадат ФИ според занятие, физически черти, местопроизход, социална принадлежност и т.н.

В третата глава са разгледани вариантите при ФИ, дължащи се на фонетични или нефонетични промени, напр. от монофтонгизация на дифтонги се е образувала двойката ФИ *Соарев~Сорев* (от рум. *soare*), а в резултат на контаминация се е получило ФИ *Унгарянов* (от бълг. *Унгария*) вм. *Унгуриянов* (от рум. *Ungureanu*).

Първата част на монографията завършва с *Обобщения*, където са синтезирани основните теоретични моменти в работата. Повечето от тях са приносни при изясняването на българската антропонимична картина. Естествено е поради спецификата на изходния материал в труда да има и някои спорни моменти, свързани с вековните езикови контакти между населението от двете страни на р. Дунав и взаимното влияние между българския и румънския език. Става дума за ФИ като *Бузатов* и *Паунов*, за които не е ясно дали са образувани от български заемки от румънски (от *буза* и *паун*), или са използвани директно рум. ФИ *Buzatu* и ЛИ *Păun*. С този проблем са се сблъскали всички, занимаващи се с балканско и сравнително езикознание.

В стремежа си към перфекционизъм авторът дава на няколко места различни тълкувания на едни и същи имена, напр. *Бабушков* (от *băbușcă* ‘умалит. от *băbă*’ - с.48) и (от *băbușcă* ‘вид риба’ - с.49); *Мошòев* (от *moșoi* ‘мъж на баба „акушерка“; кръстник, кум’ – с.49) и (от *moșoi* ‘вид риба’ – с.50) и др. Това донякъде може да обърка читателя, но пък дава възможност за допълване на етимологичната база. При решаването на такива спорни моменти релевантни са сведенията от информаторската мрежа. Така например за ФИ *Мошitev*, ако има данни, че основоположникът на рода е бил рибар или може да бъде свързан по външни белези с този вид риба – това ще е водещото при извеждането на моти-виращата основа. В противен случай трябва да се търси връзка с другото значение ‘мъж на баба „акушерка“; кръстник, кум’.

Втората част на представения труд е *Етимологичен речник на фамилните имена*, обхващащ над 800 ФИ. Авторът се е постарал във всяка от речниковите единици да даде максимално количество данни за ФИ – най-ранно документиране, честота на проява, ареал на разпространение. Макар в заглавието изследваният ареал да е ограничен само в рамките на Северозападна България, тук са отбелязани и регистрациите на описаното ФИ и в североизточния, югоизточния и югозападния български макроареал. Маркирани са и различията при тълкуването на съответното ФИ от другите изследвачи (предимно в *Речника* на Илчев). Антропонимите са подредени по азбучен ред, а всяко от вариантните ФИ е представено в отделна статия.

Монографията на Л. Селимски безспорно има приносен характер заради задълбочените и добре аргументираните решения, които авторът дава на проблема за влашкия елемент при фамилните имена. Тя ще бъде ценен помощник на ономасти, диалектолози, краеведи, социолингвисти, етнолингвисти и на всеки, който е изкушен от антропонимията.

Владислав Маринов